

**Стратегія розвитку
Державного історико – архітектурного заповідника «Стародавній Київ»
на період до 2025 року**

Мета:

Заповідник стає одним з провідних культурно-просвітніх та науково-дослідних музейних закладів України і координаційним центром туристичної та просвітницької діяльності історико-культурних заповідників у місті Києві. На підставі загальнодержавного і міжнародного визнання результатів діяльності йому надано статус національного закладу культури.

Основні завдання адміністрації заповідника:

- забезпечення дотримання режиму історико-культурного заповідника;
- здійснення заходів щодо охорони і збереження об'єктів історико-культурного заповідника, збереження і відтворення традиційного характеру його середовища;
- провадження культурно-освітньої, науково-дослідної діяльності у сфері охорони культурної спадщини та музейної справи, а також туристичної діяльності.

Цільові групи

Учасники процесу

1. Міністерство культури України
2. Київська міська державна адміністрація
3. Департамент культури КМДА, Департамент містобудування та архітектури КМДА, Департамент земельних ресурсів КМДА
4. Власники та користувачі об'єктів культурної спадщини
5. ВАТ «Київенерго», АТ «Київводоканал»
6. Будівельні компанії та організації

Громадськість

1. КМО УТОПК
2. Громадські організації

Партнери

1. Органи місцевої влади - Подільська та Шевченківська районні державні адміністрації
2. Музейні установи м. Києва
3. Правоохоронні органи
4. Науково-проектні установи
5. ЗМІ

Види діяльності Заповідника:

На сьогодні адміністрація Заповідника, як структурний підрозділ Київського науково-методичного центру по охороні, реставрації та використанню пам'яток історії, культури і заповідних територій відповідно до покладених на неї завдань, визначених положенням:

- 1) роботу з виявлення, фіксації, класифікації, складення облікових документів на об'єкти культурної спадщини, готує документи для їх державної реєстрації;
- 2) здійснює підготовку проектів охоронних договорів на об'єкти культурної спадщини, що входять до складу Заповідника; проводить моніторинг стану та дотримання власниками або користувачами об'єктів культурної спадщини умов охоронного договору, інформує їх та відповідні органи охорони культурної спадщини щодо необхідності проведення відповідних заходів (наразі ці повноваження виконує відділ у складі КНМЦ);
- 3) розробляє науково обґрунтовані пропозиції щодо встановлення режиму збереження і порядку використання об'єктів історико-культурного заповідника, забезпечує їх утримання, захист та належне використання;
- 4) інформує відповідний орган охорони культурної спадщини про пошкодження, руйнування (виникнення загрози пошкодження, руйнування) об'єктів історико-культурного заповідника;
- 5) здійснює науково-методичне керівництво під час проведення робіт з дослідження, консервації, реабілітації, реставрації, ремонту, пристосування і музеєфікації об'єктів історико-культурного заповідника та інших робіт на території історико-культурного заповідника, в зонах його охорони;
- 6) подає відповідному органу охорони культурної спадщини висновки щодо можливості розміщення реклами на території історико-культурного заповідника та в зонах його охорони;
- 7) вживає заходів до запобігання і припинення порушення вимог законодавства про охорону культурної спадщини, а також до усунення негативних наслідків і відшкодування шкоди, завданої такими порушеннями;
- 8) виступає замовником робіт з реставрації та ремонту об'єктів історико-культурного заповідника та іншого майна (наразі ці повноваження виконують посадові особи у складі КНМЦ);
- 9) проводить роботу з комплектації та ведення обліку музейних зібрань в установленому законодавством порядку;
- 10) проводить експозиційну роботу, надає експонати для проведення виставок і здійснює в установленому порядку обмін виставками із закладами культури;
- 11) бере участь в інформаційно-видавничій діяльності КНМЦ з популяризації Заповідника, висвітлення проблем пам'яткоохоронної діяльності;
- 12) організовує та координує проведення наукових досліджень об'єктів культурної спадщини, історичної забудови та ландшафту на території Заповідника із залученням (у разі потреби) інших організацій;
- 13) формує музейний, бібліотечний та архівний фонди Заповідника;
- 14) здійснює міжнародне співробітництво згідно із законодавством;
- 15) організовує роботу з підготовки та підвищення кваліфікації працівників Заповідника;

- 16) вживає заходів до розвитку інфраструктури екскурсійного і рекреаційного обслуговування, проводить екскурсії на території та об'єктах Заповідника.
- 17) проводить некомерційну господарчу діяльність, яка відповідає меті утворення Заповідника.

Як виглядатиме Державний історико – архітектурний заповідник «Стародавній Київ» у 2025 році?

1. Історико – архітектурний заповідник «Стародавній Київ» функціонує у статусі національного закладу культури як окрема юридична установа.
2. Розширено межі заповідника, зокрема включно до його території гори Щекавиця, Юрковиця, історичну місцевість Татарка, Поштову площу, територію пам'ятників Володимиру та Магдебургського права.
3. Діяльність з охорони культурної спадщини Заповідника здійснюється на підставі Плану організації території Заповідника та Положення про утримання заповідної території в межах Заповідника. Затверджено проект землеустрою про встановлення меж території Заповідника. Межі винесені в натуру і мають особливі пізнавальні знаки. Київською міською радою затверджено Програму комплексної регенерації території Заповідника.
4. Проведена інвентаризація об'єктів культурної спадщини на території Заповідника, всі пам'ятки Заповідника занесені до Державного реєстру нерухомих пам'яток України та забезпечені обліковою документацією, грошовою оцінкою та охоронними договорами, укладеними з власниками.
5. Створена електронна Автоматизована база даних щодо об'єктів культурної спадщини Заповідника та його охоронної зони.
6. Налагоджено випуск науково-інформаційних збірників, а також прес-бюлетенів.
7. Упорядковано структуру та штат працівників Заповідника. Постійно здійснюється робота з підвищення професійного рівня працівників та вивчається досвід зарубіжних країн у сфері охорони культурної спадщини, здійснюється постійний обмін інформації з музейними та науково-дослідними установами.
8. Здійснюється планова робота з реставрації об'єктів культурної спадщини на території Заповідника. матеріально-технічна база для підтримання в належному стані пам'яток
9. Моніторинг стану об'єктів культурної спадщини на території Заповідника та дотримання пам'яткоохоронного законодавства ефективно здійснюється відповідним підрозділом заповідника у взаємодії із органом охорони культурної спадщини КМДА.
10. Організована туристична діяльність, визначено 4 екскурсійних маршрути території Заповідника. Організовані інформаційні центри та встановлені інформаційні кіоски для надання всебічної інформації з питань культурного відпочинку та пізнавального туризму
11. Впроваджена рекламна діяльність та популяризація культурної спадщини Заповідника (буклети, проспекти, стенди, вказівники). Створено візуальний образ культурологічного бренду Заповідника з стратегією його популяризації.

12. Діють постійні виставки та регулярно проводяться тематичні виставки у виставкових залах Заповідника (кількість виставкових залів збільшено до 5). Налагоджена співпраця із музейними та виставковими закладами на території заповідника. Активізована робота з громадськістю.

13. Виставкові зали (музею історії Михайлівського Золотоверхого монастиря) облаштовані пристроями «аудіо гід» на 3-4 мовах, сучасними системами охорони, спостереження та підтримання належного тепло – вологісного режиму приміщень для забезпечення збереження експонатів. Модернізовано відповідно до сучасних вимог та європейських інноваційних стандартів матеріально – технічну базу музеїв заповідника, експозиції забезпечено сучасними технологіями інтерактивної популяризації.

14. Заповідник «Стародавній Київ» є координаційним центром туристичної та просвітницької діяльності історико-культурних заповідників у місті Києві.

Які перешкоди існують для досягнення мети?

1. Відсутність політичної та економічної стабільності.

2. Недостатній фаховий рівень спеціалістів. Недостатнє штатне забезпечення. Відсутність налагоджених взаємозв'язків щодо обміну досвідом з профільними пам'яткоохоронними організаціями і установами України та зарубіжних країн.

3. Відсутність дієвих механізмів впливу на власників та користувачів об'єктів щодо утримання ними в належному стані пам'ятки.

4. Недосконала нормативно-правова база та відсутність відповідних науково-методичних та регуляторних документів, у тому числі Історико-архітектурного опорного плану м. Києва, Плану організації території Заповідника, Положення про утримання заповідної території в межах Заповідника.

5. Відсутність електронної Автоматизованої бази даних щодо об'єктів культурної спадщини Заповідника та його охоронної зони, апаратного та програмного її забезпечення, відповідного технічного супроводу.

6. Відсутність необхідного матеріально-технічного, програмного та фінансового забезпечення щодо експонування, дослідження, охорони, реставрації та утримання пам'яток в належному стані.

7. Відсутність рекламного та інформаційного забезпечення для проведення туристичної діяльності.

8. Відсутність достатньої кількості виставкових залів, облаштованих сучасними технологіями інтерактивної популяризації, системами охорони, спостереження та підтримання належного тепло – вологісного режиму приміщень для забезпечення збереження експонатів.

Що треба зробити, щоб наблизитися до мети?

1. Розробити План організації території Заповідника та його охоронної зони та План Управління (менеджмент-план) Заповідника.

2. Підготувати та затвердити в установленому порядку необхідні розпорядчі документи щодо виділення зі структури Київського науково-методичного центру по охороні, реставрації та використанню пам'яток історії, культури і заповідних територій підрозділу - історико – архітектурний заповідник «Стародавній Київ» та створення на його базі окремої юридичної установи -

Державний історико – архітектурний заповідник «Стародавній Київ». Розробити та затвердити оптимальну структуру та штатний розклад Заповідника. Створити в структурі Заповідника відповідні підрозділи з питань, археології, туристичної та екскурсійної, виставкової, видавничої діяльності, популяризації та реклами, науково-дослідної діяльності у сфері охорони культурної спадщини.

3. Створити електронну Автоматизовану базу даних щодо об'єктів культурної спадщини м. Києва та забезпечити її постійне інформаційне оновлення у частині об'єктів Заповідника.

4. Провести інвентаризацію всіх об'єктів культурної спадщини та історичної забудови на території Заповідника та його охоронної зони із складанням інвентаризаційних карток на об'єкти.

5. Розробити облікову документацію на всі об'єкти культурної спадщини на території Заповідника.

6. Разом із органами охорони культурної спадщини взяти участь у розробленні та впровадженні дієвих механізмів мотивації власників та користувачів пам'яток щодо проведення реставрації об'єктів культурної спадщини та їх належного утримання. Забезпечити проведення ними заходів із збереження та реставрації пам'яток культурної спадщини Заповідника.

7. Здійснювати ефективний постійний контроль щодо стану збереженості та дотримання пам'яткоохоронного законодавства в межах Заповідника власниками та користувачами під час ремонту, реставрації та використання об'єктів культурної спадщини.

8. Розробити та затвердити в установленому порядку Міську програму фінансування заходів з охорони культурної спадщини Заповідника та зміцнення його матеріально-технічної бази з метою впровадження сучасних інноваційних технологій щодо експонування, дослідження, реставрації та утримання пам'яток і предметів музейного фонду Заповідника в належному стані.

9. Розробити Програму просвітницької діяльності з популяризації пам'яток культурної спадщини та діяльності Заповідника;

10. Налагодити взаємозв'язки та обмін досвідом з профільними пам'яткоохоронними організаціями і установами України та зарубіжних країн, забезпечити участь працівників у конференціях, семінарах, навчання на курсах підвищення кваліфікації.

11. Запровадити семінари та курси підвищення кваліфікації з питань охорони культурної спадщини на базі Заповідника.

12. У напрямку виставково-експозиційної та популяризаторської діяльності :

- вишукати додаткові виставкові площі та створити нові музеї у складі Заповідника, зокрема Музей археології Подолу;

- оновити та розширити виставкові експозиції музеїв Заповідника. Для підтримки іміджу музею, налагодити ділові зв'язки з реставраційним і скульптурним факультетами НХАУ та започаткувати спільну програму проведення змінних виставок дипломних робіт студентів;

- актуалізувати співпрацю з благодійними фондами України для розробки спільних заходів, теперішніх і майбутніх благодійних стратегій.

13.3 метою відповідності діючих музеїв ДІАЗ сучасним вимогам і європейським інноваційним стандартам модернізувати їх матеріально-технічну базу, забезпечити експозиції сучасними технологіями інтерактивної популяризації музейної колекції. Розробити електронні програми за тематикою музеїв, створити інтерактивний музейний простір з впровадженням інформаційних технологій для закріплення одержаної в музеї інформації чи розширення знань у визначеній музеєм тематиці.

Яких результатів бажано досягти у середньостроковій перспективі?

1. Проведення повної інвентаризації об'єктів культурної спадщини, історичної забудови та виділених земельних ділянок в межах Заповідника із складанням інвентаризаційних карток на всі об'єкти.
2. Забезпечення обліковою документацією всіх об'єктів культурної спадщини на території Заповідника.
3. Створення електронної Автоматизованої бази даних щодо об'єктів культурної спадщини м. Києва у частині об'єктів Заповідника та забезпечення її інформаційного наповнення.
4. Моніторинг стану збереженості та дотримання пам'яткоохоронного законодавства власниками, користувачами та забудовниками під час виконання ремонту і реставрації об'єктів культурної спадщини та здійснення містобудівної діяльності в межах Заповідника.
5. Моніторинг щодо дотримання умов охоронних договорів власниками та користувачами об'єктів культурної спадщини Заповідника. Забезпечення укладання охоронних договорів.
6. Реставрація, консервація та ремонт пам'яток культурної спадщини Заповідника, що розташовані на території Заповідника відповідно до планів, визначених в укладених охоронних договорах.
7. Модернізація та професійний супровід сайту Заповідника та сторінок у соціальних мережах з метою популяризації та інформування громадськості щодо діяльності Заповідника.
8. Видання оновленого путівника по Заповіднику та його Музеям українською і англійською мовами.
9. У напрямку виставково-експозиційної та популяризаторської діяльності:
  - відновлення експозиції Музею історії самоврядування в Києві;
  - розширення експозиції „Будинку Петра”, як Музею історії благодійності Києва матеріалами про сучасних меценатів для формування музейними засобами позитивного образу столиці України. Проведення роботи по перекладу анотаційних текстів та етикетажу Музею англійською мовою. Для перетворення Музею історії благодійності Києва у місце якісного дозвілля для киян і гостей міста здійснити благоустрій прилеглої території, обладнати місцями для відпочинку. Для підтримки іміджу музею, налагодити ділові зв'язки з реставраційним і скульптурним факультетами НХАУ та започаткувати спільну програму проведення змінних виставок дипломних робіт студентів;
  - Популяризація та розвиток мистецького проекту „Екологія звуку” для популяризації барокового музичного набутку України в контексті сучасного відродження барокової музичної спадщини в Європі і світі.

10. Співпраця з благодійними фондами України для розробки спільних заходів.
11. Забезпечення музеїв та виставкових залів ДІАЗ сучасними засобами контролю та дотримання температурно-вологісного режиму та інтерактивної популяризації музейної колекції, електронними програмами за тематикою музеїв з впровадженням інформаційних технологій для закріплення одержаної відвідувачами в музеї інформації чи розширення знань у визначеній музеєм тематиці.
12. Постійне підвищення кваліфікації та стажування співробітників заповідника, забезпечення їх участі у семінарах, навчальних програмах, курсах.

Яких результатів бажано досягти у короткостроковій перспективі?

1. Оптимізація структури та штатного розкладу Заповідника. Створення в структурі Заповідника відповідних підрозділів з питань, археології, туристичної та екскурсійної, виставкової, видавничої діяльності, популяризації та реклами, науково-дослідної діяльності у сфері охорони культурної спадщини.
2. Визначення в установленому порядку генерального проектувальника Плану організації території Заповідника та його охоронної зони та забезпечення виконання визначених етапів проекту (за умови відповідного фінансування).
3. Інвентаризація об'єктів культурної спадщини, історичної забудови та Заповідника із складанням інвентаризаційних карток на об'єкти відповідно до етапів розроблення проекту Плану організації території Заповідника.
4. Забезпечення обліковою документацією 60% об'єктів культурної спадщини на території Заповідника.
5. Участь у створенні електронної Автоматизованої бази даних щодо об'єктів культурної спадщини м. Києва у частині об'єктів Заповідника та забезпечення її інформаційного наповнення.
6. Моніторинг стану збереженості та дотримання пам'яткоохоронного законодавства власниками, користувачами та забудовниками під час виконання ремонту і реставрації об'єктів культурної спадщини та здійснення містобудівної діяльності в межах Заповідника.
7. Забезпечення укладання охоронних договорів. Моніторинг щодо дотримання умов охоронних договорів власниками та користувачами об'єктів культурної спадщини Заповідника.
8. Проведення реставрації, консервації та ремонту пам'яток культурної спадщини Заповідника, що перебувають на балансі КНМЦ відповідно до запланованого фінансування.
9. Актуалізація сайту Заповідника та створення відповідних сторінок у соціальних мережах з метою популяризації та інформування громадськості щодо діяльності Заповідника.
10. Вирішення питання щодо можливості реалізації видань, здійснених коштом КНМЦ та іншої друкованої продукції з питань охорони культурної спадщини. Підготовка і видання путівника по Заповіднику та його Музеям (Музей історії благодійності Києва) українською і англійською мовами.
11. Для заохочення благодійних ініціатив з боку громадськості юридично узгодити і встановити в Музеї історії благодійності скриньки для благодійних пожертвувань на розвиток заповідника і пам'яткоохоронної діяльності.

12. Проведення мистецького заходу „Екологія звуку” для популяризації барокового музичного набутку України в контексті сучасного відродження барокової музичної спадщини в Європі і світі.

13. Актуалізація співпраці з благодійними фондами України для розробки спільних заходів, адресованих дітям з особливими потребами, а також для проведення конференцій, семінарів щодо теперішніх і майбутніх благодійних стратегій.

14. Забезпечення музеїв та виставкових залів ДІАЗ сучасними засобами контролю та дотримання температурно - вологісного режиму та інтерактивної популяризації музейної колекції, електронними програмами за тематикою музеїв з впровадженням інформаційних технологій для закріплення одержаної відвідувачами в музеї інформації чи розширення знань у визначеній музеєм тематиці.

15. Підвищення кваліфікації та стажування співробітників заповідника, забезпечення їх участі у семінарах, навчальних програмах, курсах.

Першочергові заходи:

(що треба зробити в 2017-2018 роках)

1. Розробити та надати на затвердження керівництву КНМЦ оптимальну структуру та штатний розпис Заповідника.
2. Підготувати завдання на проектування Плану організації території Заповідника та його охоронної зони. Узяти участь у підготовці проведення процедури закупівлі його розроблення та забезпечити виконання його етапів (за умови відповідного фінансування).
3. Узяти участь у створенні електронної Автоматизованої бази даних щодо об'єктів культурної спадщини м.Києва у частині об'єктів Заповідника та забезпечити її інформаційне наповнення.
4. Забезпечити оновлення та розроблення облікової документації (облікових карток та паспортів) на пам'ятки культурної спадщини Заповідника, у тому числі на пам'ятки археології. Протягом року розробити облікову документацію на 10 об'єктів культурної спадщини.
5. Протягом року створити геоінформаційну систему з позначенням пам'яток та об'єктів археології на плані території Заповідника, прив'язаному до географічних координат. Окремими шарами додати інформацію про різні зони нормативної відповідальності (хто відповідальний), охоронні зони, відомі наукові дослідження тощо. Можливо додати історичні карти.
6. Провести інвентаризацію в КНМЦ документації на пам'ятки археології. Виявити наявні у Міністерстві культури затверджені та незатверджені облікові картки та паспорти на пам'ятки археології. Визначити, на які пам'ятки і яку документацію готують інші установи (і коли подадуть). Доповнити обліковою документацією ті, що залишились.
7. Створити опис археологічної складової ДІАЗ "Стародавній Київ".
8. Розробити та реалізувати декілька концепцій візуалізації пам'яток археології у сучасному середмісті по всій території ДІАЗ "Стародавній Київ".
9. Організувати укладання договорів про співпрацю з усіма науковими та музейними організаціями, що проводять діяльність на території Заповідника. Зокрема обов'язковими елементами має бути обмін результатами досліджень,

інформаційна та рекламна підтримка один одного, доступ та запрошення до участі у пам'яткоохоронних та інспекційних заходах тощо.

10. Організувати роботу по створенню **трьох** туристичних маршрутів на території Заповідника. Оглядова екскурсія.

11. Організувати музикальний лекторій з залученням митців консерваторії (музика 17 століття).

12. До дня оголошення та створення ДІАЗ організувати та відкрити виставку діяльності заповідника і КНМЦ у будинку Петра 1 або в експозиції одного з музеїв ДІАЗ. Виставка має бути присвячена або розвитку власне ДІАЗ, або історії досліджень на його території, або в рівних частинах представляти всі види пам'яток Заповідника.

13. Продовжити роботу над матеріалами до екскурсій по території заповідника, а саме: поповнення інформаційної бази даних по території заповідника та окремим об'єктам, перенесення її на електронні носії (біля 300 карток).

14. Опрацювати можливості облаштування виставкових залів музею історії Михайлівського Золотоверхого монастиря пристроями «аудіо гід» на 3-4 мовах та удосконалення системи підтримання належного тепло – вологісного режиму приміщень для забезпечення збереження експонатів.

15. Шляхом інвентаризації будівель, що знаходяться на балансі КНМЦ, визначити приміщення, в яких можливо організувати художні виставки. Продовжувати виставкову діяльність в діючих виставкових залах.

16. Брати участь у забезпеченні проведення реставрації та ремонту пам'яток культурної спадщини Заповідника:

- будинку Петра I по вул. Константинівська 6\8 та благоустрою прилеглої до нього території;
- будинку по вул. Спаська 12 та благоустрою прилеглої до нього території;
- будинку по вул. Андріївський узвіз 5 та благоустрою прилеглої до нього території.

17. Продовжити роботу із забезпечення укладання власниками та користувачами об'єктів культурної спадщини Заповідника охоронних договорів та проведення моніторингу щодо дотримання ними умов охоронних договорів.

18. Організувати роботу по обміну досвідом з іншими заповідниками міста. Проводити роботу по підвищенню кваліфікації працівників заповідника (курси, семінари, стажування, навчання).

19. Створити Веб-сторінку Заповідника та сторінки у соціальних мережах з метою популяризації та інформування громадськості щодо діяльності Заповідника.
20. Розробити макет путівника ДІАЗ «Стародавній Київ» з інформаційної картою-схемою.
21. Розробити макет буклету «Інвестиційно-привабливі об'єкти культурної спадщини заповідника».
22. Видання збірника. Протягом року створити збірник наукових праць співробітників ДІАЗ "Стародавній Київ", присвячений одній окремій темі, дотичній до загальної тематики Заповідника. Наприклад – "Історія досліджень ДІАЗ "Стародавній Київ", або "Сучасний стан пам'яток культурної спадщини у історичному середмісті Києва".
23. Регулярне проведення (раз на квартал) круглого столу з представниками організацій, що активно проводять наукову, будівельну, музейну діяльність на території Заповідника. Мета – координація, інформування Заповідника про реальний стан справ загалом на території ДІАЗ.
24. Активна участь у роботі міжнародних музейних організацій. Подати заявки до міжнародних музейних установ (ІКОМОС, Гугл Калче Інститут, ІКОМ тощо).
25. Формування пропозицій до бюджетного запиту на 2018 рік. Провести перевірку стану об'єктів культурної спадщини заповідника для включення їх до Плану фінансування на 2018 рік.
26. Підготовка до відзначення 30-річниці створення ДІАЗ "Стародавній Київ".